

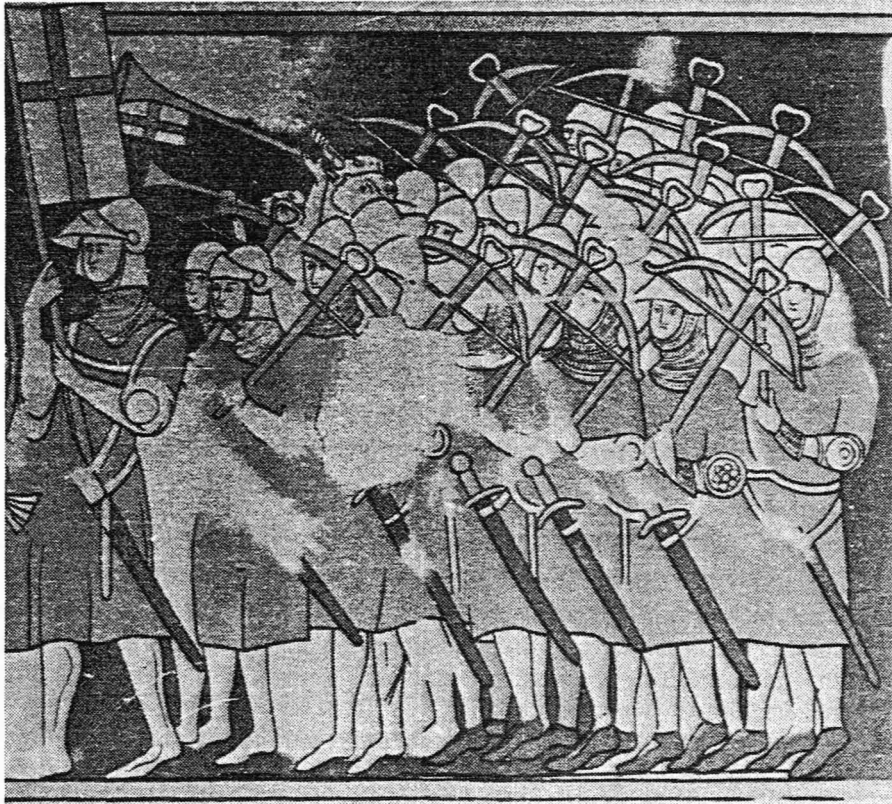
HET GROOT SCHIETSPEL TE GENT IN 1498

“Die Coronijcke van Vlaendren” vertelt ons uitvoerig over het landjuweel ingericht door de Sint-Jorisgilde in 1498. Nadat de gilde de toelating had bekomen van de schepenen van de keure en van de vorst Philips van Oostenrijk werden boden naar tientallen steden gezonden om de gilden van Sint-Joris uit te nodigen. De vorst heeft “verleent ende ghegheven bi sijnen opene letteren allen persone die ten selve schietspele sal ghelieve te comen, midts gaders huerlieders familie ende goedinghen, ome daer te wesene ende te blijevne den tijt van die gheduerende en weder thuys te keerene sonder dat men dien sal moghe vanghen ofte arresteren om eenegherhande schulden”. Het schietspel zal beginnen op zondag 20 mei. “Die te watere sullen comen van binnen den lande van Vlaendren oft daer buyten werden ghehouden sdijsendaechs daerna binne sonneschijne te comene binnen derselver stede met huerliederschepe en gheselschappen in die coornleye tussche sinte Michielsbrugge en die veebrugge”. Op het landjuweel zijn natuurlijk tientallen prijzen te winnen : vooreerst prijzen voor het schoonst inkomen voor een gilde uit Vlaanderen en voor een gilde van buiten Vlaanderen; idem voor de gilden, die te water aankomen. “Item so wie schoonst in come sullen te watere van buyte lande van Vlaendren voornoemt, die sal men gheven twee rijckelicke silvere kannen weghende drie marck”. “Item so wat gheselschap van den schutters die comen sullen ome te schiete van den verrensten lande, die sal men gheven twee rijckelicke silvere kannen weghende drie marck”. Voor de wedstrijd zijn ook talrijke prijzen te winnen. Tenslotte “item so wat gheselschap van Rethorijcken consten met deselve schutters van buyten ter selver onser feeste, die schoonste ente ghenouchlicxt esbatementede spelen sullen in duytschen talen ronden ryme, sonder eeneghe vylonie oft dorperheyt tselve batement inhebbende, dwelcke sy spelen sulle voor onsen coninc oft sijn gheselschap daer sy tsavents haerlieders staet houden sullen die voors. feeste gheduerende dyen sal men gheve twee rijckelicke canne weghende ses marck”. Ook het gezelschap, dat het schoonst zal spelen “in walser talen” ontvangt “een rijckelijcke silveren canne weghende drie marck”. Op het einde worden nog andere prijzen uitgedeeld. “Item voort so wat gheselschap dye eerlickste en chierlickste sijne prijs hale sal die hij met schieten ghewonnen hebben sal, die sal men gheven een rijckelicke silvere canne weghende twee marck”. En ... “Item so wie best de sot maken sal comede met eeneghen gheselschappen van schutters van ghenouchten sonder schimp oft vylonie, dien sal men gheve een juweel van vier onsen silvers”. In totaal tellen we dertig prijzen. “Ende alle die voors. juweelen sijn in vlaemscher marcken zes onsen voor elcke marck oft beter en sullen sijn verwapent met Sint Joris en der stede wapene van Ghent”.

Dan brengt "Die Coronijcke van Vlaendren" de beschrijving van het binnen komen van de schuttersgilden.

O moghende god lof uwe gratien
Dat wi nu hebben ghesien den dach
Der eerlicker incomste en visitatien
Daer men wel langhe of spreken mach
Die vruecht die blijscap hadde overslach
Die broederlicke minne bi gode geseynt
Die men XX ende XXI in Meye sach
Van Brabant, van Vlaendre binne Ghent.

Ick meene dat sins gods ghebaren
Van gheenen schietspele also rijckelick
Men sach sulc broederlic vergaren
Van Brabant Vlaendre als daer was blijckelic

De kruisboogschutters van de Sint-Jorisgilde naar een muurschildering in de kapel van de Leugemeete te Gent. (Van Werveke : Steendrukplaten van de muurschilderingen in de kapel van Sint-Jan en Sint-Pauwel).

Van Artoys en Henegauwe ghelijckelic
Van Doornicke die so chierlic quamen
Te lande te watere elc onbeswijckelic
Twas om sien een paradijs vol vramen.

Vander stadthuys tot aen tbeelfroot
Sach men verdeect een schoone alleye
Met twee doele II schuttershuysen bloot
Bedect met schaelgien binne der Ghentscher contreye
Twaelf silvere stoope tot elckens greye (gerief)
En XIIIJ kannen al silveren fijn
Onter XXI vierendeele ende vrij van gescreye
Een croes, twee maetstaken, eene roosenhoet als 't sou sijn.

Er kwamen schuttersgilden uit Ieperen, Rijsel, Damme, Aalst, Brugge, Dendermonde, Kortrijk, Oostende, Nieuwpoort, Hulst, Oudenaarde, Sint-Winoksbergen, Veurne, Waasten, Maastricht, Doornik, Mechelen, Halle, Bergen, Leuven, Ath, Nijvel, Antwerpen, Atrecht, Brussel, 's Hertogenbos, Binche, Diest, Menen, Bergen op Zoom, Lier. Het is onmogelijk een beschrijving te geven van alle groepen; enkel een tweetal, die een prijs wonnen, volgen we bij hun intrede te Gent:

Brugghe, naer haer rijckelicke maniere,
Brachten. V. waghens, met haer rethorijcke,
Ende ooc vol schutters, met blijder chiere,
XIJ. peerden, daer naer den standaert derghelijcke,
Ende vier stadtpijpers (twas baerblijcke);
Doen hondert peerden, ende noch meer.
Twee hondert trocken eenen wagen te prijcke,
Daer eenen sot in sadt, niet al te teer.
XXV. peerden volchden hem int ghekeer,
Ses trompetten ende claoenen schone;
Doen XXIIIJ. paer peerden : elc scheen een heer.
Van Lombaerdijen ende uyter spaenscher wone,

Ende ooc duytschen uyter keyserlicke crone.
Daer naer quam eerlic van Brugghe die wet,
Met .XXVI. peerden, in reynen persoone;
Noch .IIIJ. trompetten met Sinte Joris wapene net.
Doen, hertoghe Phelips eerlick upgheset,
Als coninc te Brugghe van Sint Joris ghilde.
Want hi met sijn edele handen onverlet
Den papegaey of schoot : dies elc dragen wilde
Blaeu ende tanneyt, ghelu hoên, duervlochten milde
Met witte ende roode bandekens fijn sijden;
Som capproenkens (twaer weert dat ment onthielde),
Ghehackelt na tduytsche (twas om verblijden).

Brussel had de prijs van 't schoonst inkomen voor Brabant.

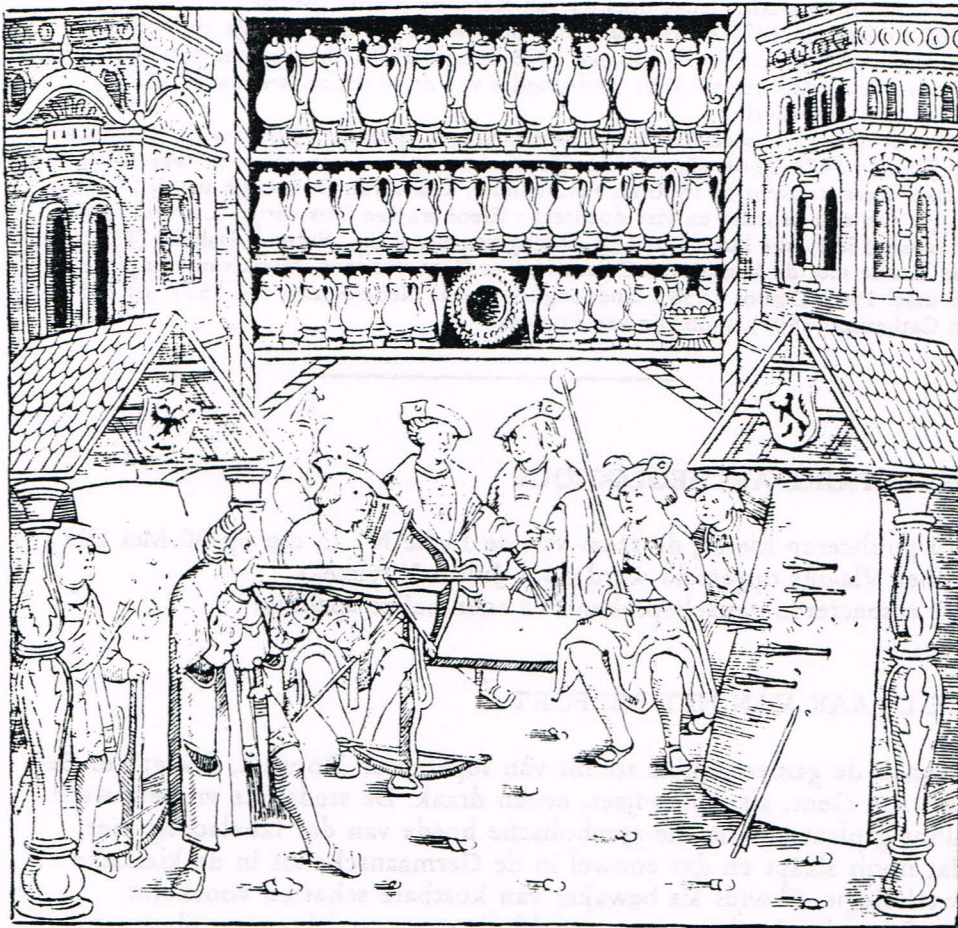
Bruessele quam seer lustich inne.
Deerste wagen vol sotten, gheen overdecken,
In elc ses mannen, betooghende minne;
Root abijt, swarte hoên, eest vertrecken;
Vijftich waghens reyn sonder vlecken,
Ende noch ander vol fleuten ende ruyspijpen.
Doen .XXXVJ. waghens (sonder ghecken)
Ende twee root verdect (niet onbegrijpen).
Ende noch waghens verdect (hier willet nijpen),
Met foelgien vergult, abelic ghebeilt;
In elcken waghén een toortse (om vruecht doen rijpen).
Dier wasser .XXIIJ. (twaer scade gheheelt),
Met Sint Joris wapene (dies therte speelt).
Een waghén noch vol volcx, al met selver mauwen;
Noch eenen waghene, viercant (wien verveelt),
Daer men die rethorisijnen up mochte scauwen.

S. Michiel, een maecht, S. Joris (vol trauwen)
Sachmen elcken met toortsen daer lichten;
Noch .C. ende .XV. peerden (sonder flauwen),
Ende elc man hadde een toortse (sonder swichten);
Noch .XII. peerden, daer up die schutterlicke ghestichten,
Vol silvers haer mauwen, van boven tot ondere.
Doe .XII. verdocke (niet van den slichten),
Met ghebeelt verfoelget laken (twas wondre).
In elc sadt een man te peerde, besondre.
Die peerden hadden ooc gebeelde covertueren.
Doe quamen die schalmeyen, dije dreven druck tondere,
Ende een trompet; noch .V. peerde te dier ueren.
Men sach daer den cancelier int labueren,
In een root pauwelioen, ende bescreven
Met gouden letteren (wat reynder kueren).
Daer achter volchde, hertoghe Philips verheven,
Als coninc vanden scutters, al vast beneven.

Men was te water en te lande plechtig ingekomen : het was dus billijk dat er te water en te lande spelen zouden gegeven worden. Maestricht zou voor het waterspel zorgen. De *Excellente Coronicke* spreekt er aldus over : "Item, dient ghenoteert, hoe dije van Maestricht wesende int voorseyde schietspel veel eerbaerheden (waren) tooghende ende oock vele ghenuchten. Ende sonderlinghe so rechten si eenen mast in een schip, liggende in dije Scelde, ende up dien mast was ghetemmert een casteel, ende si daden een ghebot doen, so wie dat casteel beclennen ende ghewinnen conste, hij soude daermede winnen .C. gouden gulde-

nen, uyten welcken datter vele fraeye ghesellen van scippers ende andere naer clommen; maer also saen als si die hant vast hadden aen tcasteel omme dat te beclommene, so wort dat casteel so seere draeyende, dat si mits dien gheworpen worden in de Scelde, ende swommen uyte ten beste dat si consten, so dat tvoors. casteel van nijemant ghewonnen en was, meer dan van haerlieder sot die si mede brochten omme haerlieder ghenouchte.”

De “Excellente Coronicke” bevat een houtsnede, die ons een voorstelling geeft van de schietplaats. Men ziet er de tentoongestelde prijskannen, alsook de rozenhoed en een paar doelpinnen. Een der zittende personen is vermoedelijk de hoofdman van de Sint-Jorisgilde. Men ziet ook de paaltekenaar en de “zot”. De persoon, die schiet met zijn mantel, waarop een schild met een kruisboog is geborduurd op de rechter-

mouw (niet duidelijk zichtbaar op de reproductie) en een zwaard aan de zijde, is de hertog Filips de Schone.

Het feest duurde enkele weken. De schitterende intrede werd door schalmeiers opgeluisterd en door narren opgevrolijkt. Tijdens het schietspel werd door zes trompetters geblazen. Dat er feestelijk gegeten en gedronken werd, zal ons niet verwonderen. Het schietspel werd vereerd door de tegenwoordigheid van hertog Filips de Schone, die met zijn jonge vrouw Johanna van Aragon naar Gent was gekomen. Na het feest reisde Filips de Schone van Gent naar Spanje.

J. VAN GENT

NOOT

Maria van Bourgondië, enige dochter van Karel de Stoute (Brussel 1457-Brugge 1482), huwde in 1477 Maximiliaan van Oostenrijk. Uit dit huwelijk sproten drie kinderen : Filips de Schone (Brugge 1478-Burgos 1506), Margaretha van Oostenrijk (Brussel 1480-Mechelen 1530) landvoogdes van de Nederlanden vanaf 1507 en Frans, die jong stierf.

Filips de Schone huwde met Johanna van Aragon, genaamd Johanna de Krankzinnige (Toledo 1479-Tordesillas 1555). Uit dit huwelijk werden geboren twee zoons : Keizer Karel te Gent in 1500 en Ferdinand I, keizer van Oostenrijk in 1556 als opvolger van zijn broeder en vier dochters : Eleonora van Oostenrijk (Leuven 1498-Talavera 1558), die huwde met de koning van Frankrijk, Frans I, Isabella (1501) die huwde met de koning van Zweden en te Gent overleed, Maria van Hongarije (Brussel 1505-Cigalos 1558), landvoogdes van de Nederlanden van 1531 tot 1555 en Catharina (1507), koningin van Portugal.

INVENTAIRE ARCHEOLOGIQUE

Wij publiceren hierbij de tekst van de Fiche N° 25 die op 30 Mei 1897 in het Vlaams opgesteld werd door Julius Vuylsteke.

Wij respecteren vanzelfsprekend de toenmalige spelling.

DE DRAAK VAN HET BELFORT

Evenals de gemeentelijke torens van Ieperen en Doornik, draagt het Belfort van Gent, als windwijzer, eenen draak. De stedelijke vrijheid werd aldus geplaatst onder de symbolische hoede van dat fabelachtig dier, dat nooit slaapt en dat zoowel in de Germaansche als in de klassieke mythologie dikwijls als bewaker van kostbare schatten voorkomt.

De Gentsche draak is samengesteld uit een aantal koperen platen, op een ijzeren geraamte vastgehecht. Tijdens zijn laatste hervergulding, in